

Arbetsrelaterade belastningskador i Europa

En huvudfråga för Europa

- I hela Europa medför manuell hantering och ensidigt upprepat arbete stora risker som kräver uppmärksamhet (3)(4)(5)(6).
- Därför har Säg adjö till belastningsskadorna! valts som tema för Europeiska arbetsmiljöveckan som kommer att äga rum i samtliga medlemsstater i oktober 2000.
- Dessa skador har satts i fokus på grund av sin utbredning och de kostnader de medför för Europa.
- De har satts i fokus på grund av att många av problemen kan förhindras eller minskas om befintliga arbetsmiljölagar, allmänna råd och vägledningar följs.
- Europarapporter visar att medlemsstaterna är angelägna att snabbt tackla denna fråga (3)(5).

Utbredningen av belastningsrelaterad ohälsa i Europa

- Belastningskador är orsaken till en mängd olika hälsoproblem. De två största grupperna är besvär och ont i ryggen och besvär till följd av ensidigt upprepade rörelser, framför allt i nacke, axlar, armar och händer. Höft, ben och fötter kan också drabbas.
- Orsakerna är bland annat tunga lyft, felaktiga arbetsställningar och enformiga rörelser. Vissa typer av besvär har samband med särskilda arbetsuppgifter eller yrken.
- I Europa drabbas varje år miljoner arbetstagare inom alla slags yrken och yrkessektorer av belastningskador genom sitt arbete. Europeiska undersökningar ger starka bevis för att belastningskador i rygg, nacke, axlar, armar och händer är ett stort och växande hälso- och kostnadsproblem (3)(4)(7).

- Belastningskador rapporteras ofta som arbetsrelaterade hälsoproblem av europeiska arbetstagare: 30 % uppger ryggont; 17 % uppger muskelvärk i armar och ben; 45 % uppger att de arbetar i ställningar som tröttrar eller gör ont; 33 % måste hantera tunga bördor i sitt arbete (7). I ruta 2 är vissa av dessa siffror uppdelade per EU-land.
- De 30 % som uppger att de lider av ryggont motsvarar 44 miljoner europeiska arbetstagare (7).
- Hälsoproblemen omfattar allt från obehag, lättare värk och smärtor till allvarigare medicinska tillstånd som kräver sjukskrivning, läkar- och sjukhusvård.
- Behandling och rehabilitering ger ofta otillfredsställande resultat, särskilt i mer kroniska fall. Slutresultatet kan därför t.o.m bli invaliditet, långvariga smärtor och förlust av arbetet.

Risikfaktorer

Det finns tydliga bevis för att belastningskador är starkt arbetsrelaterade (4). Orsakerna har samband med utformningen av hela arbetet (4)(7). De största riskfaktorerna anges i ruta 1.

Ruta 1 – Faktorer som ökar risken för belastningskador

Fysiska faktorer i arbetet

bördor som hanteras manuellt
felaktiga arbetsställningar
mycket enformiga rörelser
användning av händerna med stor kraft
direkt mekaniskt tryck på kroppsvävnader
vibrationer

Faktorer i arbetsorganisationen och den omgivande miljön

arbetstakt
ensidigt upprepat arbete
arbetets fördelning i tiden
betalningssystem
monotont arbete
kalla arbetsmiljöer
hur arbetstagare uppfattar arbetsorganisationen
psykosociala faktorer i arbetet

Dessa riskfaktorer finns på många arbetsplatser i Europa. Det är t.ex. 7 % av EU:s arbetstagare som säger att deras arbete innehåller korta, repetitiva uppgifter; 57 % uppger att det innehåller ensidigt upprepat hand- eller armrörelser; 56 % arbetar med stränga/snäva deadlines; 54 % har en hög arbetstakt; 42 % får inte själva bestämma när det är dags att ta rast; 31 % har inget inflytande över arbetstakten (7).

Risikgrupper

- Arbetare, såväl kvalificerade som oskolade löper störst risk.
- Besvär i nacke, skuldror, armar och händer drabbar fler kvinnliga arbetstagare än manliga (4)(7), till stor del beroende på det arbete de utför. Till exempel utför 35 % av de kvinnliga arbetstagarna i EU ständigt repetitivt arbete jämfört med 31 % av EU:s manliga arbetstagare (7).

- Äldre arbetstagare i Europa uppger flera belastningsrelaterade problem. I EU har i genomsnitt 30% ont ryggen, för 15-24-åringar är det 25 %, och för 55 + är det 35 % (7). Många äldre arbetstagare torde ha arbetat längre tid i situationer med risk för belastningsskador. Dessutom utformas i allmänhet arbeten för unga och friska manliga arbetstagare (7).
- Arbetstagare med otrygg anställning, som t.ex. de med tidsbestämda kontrakt eller kontrakt med bemanningsföretag är betydligt mer utsatta för ensidigt upprepat arbete och smärtande/tröttande arbetsställningar (7).

Minska de ekonomiska kostnaderna

- Arbetsrelaterade belastningsskador vållar smärta och lidande för dem som drabbas, såväl på arbetet som i familjelivet.
- Även om det inte finns exakta siffror så ligger medlemsstaterna uppskattning av de ekonomiska kostnaderna för all arbetsrelaterad ohälsa på mellan 2,5 % och 3,8 % av bruttonationalprodukten (8).
- En hög andel - kanske 40-50 % - av kostnaderna gäller belastningsskador (7). Aktuella kostnadsberäkningar anger kostnaderna för belastningsskador till 0,5-2 % av bruttonationalprodukten (4).
- Varje år går mer än 600 miljoner arbetsdagar förlorade i Europa på grund av arbetsrelaterad ohälsa (7).
- Kostnaderna för europeiska företag omfattar bl.a. produktionsbortfall, sjukskrivningar, skadeersättning och försäkringskostnader; att man förlorar erfaren personal och kostnader för rekrytering och utbildning av ny; besvärens och ohälsans effekter på arbetstagarnas arbets kvalitet.
- Att förebygga dessa arbetsrelaterade besvär och skador är en god affär.

Förebygga belastningsskador

Många belastningsskador kan förebyggas med ergonomiska åtgärder – riskfaktorerna bedöms och arbeten och arbetsplatser ändras därefter (4). Denna princip finns redan inskriven i aktuella EU-

direktiv och i medlemsstaternas lagstiftning (10). Praktiska vägledning och instrument för förebyggande verksamhet föreligger också. Se faktabladet "Att förebygga belastningsskador" för ytterligare information.

Ytterligare information

Ytterligare information om Europeiska arbetsmiljöveckan och förebyggande av belastningsskador finns på arbetsmiljöbyråns webbplats: <http://osha.eu.int>, där publikationernas texter kan laddas ner gratis i sin helhet. Via länk <http://osha.eu.int/ew2000/> kommer du till specialartikeln om Europaveckan.

Referenser

1. Säg adjö till belastningsskadorna! – arbetsmiljöbyråns broschyr om Europaveckan 2000
2. Arbetsmiljöbyråns faktablad "Att förebygga yrekesrelaterade belastningsskador"
3. "Arbetsmiljön inom EU av idag" – arbetsmiljöbyrårapport, 2000
4. "Belastningsskador i nacke, skuldror, armar och händer" – arbetsmiljöbyrårapport, 2000
5. "Skador till följd av ensidigt upprepat arbete" – arbetsmiljöbyrårapport, 2000
6. "Prioriteringar och strategier i arbetsmiljöpolitiken i Europeiska unionens medlemsstater" – arbetsmiljöbyrårapport, 1997
7. "Strain Injuries", P.Paoli, Europeiska fonden för förbättring av levnads- och arbetsvillkor, juni 1999
8. "Economic impact of occupational safety and health in the Member States of the European Union" – arbetsmiljöbyrårapport, 1998
9. Arbetsvillkor i Europeiska unionen (sammanfattning av undersökningen 1996) – Europeiska fonden för förbättring av levnads- och arbetsvillkor
10. Arbetsmiljöbyråns webbplats har en länk till EU-lagstiftning och till medlemsstaternas webbplatser där nationell lagstiftning och nationella riktlinjer finns.

Box 2

	Ö	B	DK	FIN	FR	GE	GR	IRL	IT	LU	PT	SP	SV	NL	UK	EU
RISKER I ARBETET OCH HÄLSOPROBLEM																
Ryggont	31	21	30	33	29	34	44	13	32	32	39	35	31	17	23	30
Muskelsmärtor i armar eller ben	14	9	24	29	19	13	37	6	19	13	31	24	24	10	11	17
ARBETSRELATERAD FRÅNVARO																
% av den totala sjukfrånvaron som beror på arbetet under de senaste 12 månaderna	36	26	15	30	21	34	18	16	17	29	22	19	13	27	16	23

Källor: Den andra europeiska undersökningen av arbetsvillkor (1996). Europeiska fonden för förbättring av levnads- och arbetsvillkor (9)